

Sessions necrològiques

JOAN RODÉS I TEIXIDOR (1938 – 1917). *IN MEMORIAM*

Miquel BRUGUERA i CORTADA

Acadèmic numerari

El 10 de gener d'enguany va morir el Dr. Joan Rodés, després d'una vida plena d'èxits, lastrada al final per una malaltia que va suportar amb gran estoïcisme, sense una sola queixa.

El Dr. Rodés va acabar la carrera de medicina a Barcelona l'any 1962. Tenia la intenció de dedicar-se a la medicina interna, ja que havia estat alumne intern a la Clínica Mèdica de l'Hospital Clínic, fins que l'estada a París al servei d'Hepatologia i malalties biliars del professor Jacques Caroli a l'hospital Saint Antoine li fa descobrir que la dedicació a la recerca és fonamental per ser un bon metge assistencial, i que la recerca és indispensable perquè un hospital tingui un nivell alt de qualitat assistencial. S'orienta cap a l'estudi del fetge perquè està convençut que per obtenir el màxim rendiment de la teva dedicació has de limitar el teu objectiu a un camp reduït.

A la tornada de París es converteix en l'home de confiança del professor Gibert Queraltó, i organitza un equip de col·laboradors per dedicar-se a l'atenció dels malalts hepàtics ingressats, que en aquells temps no interessaven gaire als internistes, ni als gastroenteròlegs. La Unitat d'Hepatologia del Clínic, formada per metges que no arribàvem als 30 anys, aviat destaca per la seva producció acadèmica i la incorporació de tècniques d'exploració que encara no s'utilitzaven en el nostre medi. El prestigi del Dr. Rodés a l'hospital va creixent, i participa de manera activa en la reforma de l'Hospital Clínic impulsada pels catedràtics Pere i Rozman, i secundada pels metges més dedicats a l'hospital. En aquesta reforma, que substitueix l'organització de l'hospital en *Clíniques* adscrites a les diferents càtedres per una organització en serveis d'especialitats, personal contractat i jerarquitzat, i presència de residents, es crea el servei d'Hepatologia, l'únic que hi ha a Espanya, en reconeixement dels mèrits del Dr. Rodés.

Amb la direcció del Servei d'Hepatologia, el Dr. Rodés demostra la seva capacitat innata de lideratge. Escull amb habilitat els millors alumnes de cada promo-

ció d'estudiants que ha conegut a les sales de la Clínica Mèdica de la que era professor adjunt, i els invita a integrar-se en la unitat que dirigeix, estimula als seus col·laboradors, promocionant-los en la vida acadèmica i professional, manté l'equilibri i l'amistat en un equip de gent brillant amb legítimes aspiracions individuals, de manera que durant els anys que el Dr. Rodés dirigí el servei mai va haver cap queixa ni cap tensió entre els membres del servei.

Les visites que el Dr. Rodés fa al servei del Dr. Roger Williams al King's College Hospital de Londres i del Dr. Jean Pierre Benhamou a l'Hospital Beaujon de París, els dos millors serveis d'Hepatologia del món en els anys setanta del segle passat, li confirmen el seu criteri de que la recerca clínica i la recerca translacional, són necessàries en els hospitals per millorar la seva capacitat assistencial i per estimular, i alhora gratificar moralment, la seva plantilla professional.

Convençut de la necessitat d'elevat el nivell de l'Hepatologia espanyola, aconsegueix que el que era una filial modesta de la Societat Espanyola de Malalties Digestives es converteixi en una Societat autònoma, la Associació Espanyola per l'Estudi del Fetge, amb un estil de funcionament similar al de les societats equivalents que hi ha a Europa, i que permet un creixement espectacular de l'Hepatologia espanyola, amb formació de grups de treball en la majoria dels Hospitals del país. Rodés es converteix en el centre d'aquesta Associació, reforma el format de les seves activitats i estimula la concessió de beques perquè metges joves es formin en altres països, al temps que obre les portes del seu servei de l'Hospital Clínic perquè vinguin a formar-se tots els metges espanyols interessats en les malalties hepàtiques. D'aquest oferiment se'n beneficien també els metges llatinoamericans que venen en estol a formar-se a l'Hospital Clínic, circumstància que donarà al Dr. Rodés un enorme prestigi a l'Amèrica hispana.

El prestigi del Dr. Rodés, avalat per la producció científica del servei que dirigeix, el converteix en un

dels hepatòlegs europeus més notables i apreciats. Home discret i prudent, aporta idees i fa propostes que usualment son admeses, perquè provenen d'una persona amb una trajectòria acadèmica impecable. Una d'elles es l'edició d'un llibre, l'Oxford Textbook of Hepatology, co-escrit per molts autors i coordinat per un equip en el que hi participa activament el Dr. Rodés, que ha tingut varies edicions i ha estat el llibre de referència per tots els hepatòlegs.

Després d'anys de lideratge clínic, a principis de la dècada dels anys noranta del segle passat, Joan Rodés passa al món de la gestió per la seva convicció que des de la direcció de l'Hospital podria aconseguir la transformació d'un hospital bàsicament assistencial en un hospital que fos també punter en la recerca, i que de retruc fos punter en qualitat assistencial. Rodés pretén que les activitats de recerca que es fan a l'hospital es facin de manera coordinada sota un paraigües que faciliti als investigadors de l'hospital recursos tècnics, logístics i que a més incorpori investigadors bàsics, que permetin als clínics fer investigació translacional, d'aplicació ràpida a la clínica. Amb la creació de l'Institut d'Investigació Bàsica August Pi i Sunyer (IDIBAPS), la recerca en l'hospital que Rodés dirigeix augmenta de manera exponencial en quantitat i qualitat.

Un altre èxit del Dr. Rodés com a gestor fou aconseguir que els metges contractats cedissin una petita part del seu salari per permetre la concessió d'anys sabàtics a membres del personal i oferir un any retribuït post-residència als residents que presentessin un projecte de treball que fos ben valorat per un jurat especial.

Un fet que considero molt meritori de Joan Rodés és que tots els projectes que va pensar, dissenyar i aplicar, que van necessitar temps perquè s'implementessin i van precisar col·laboració i participació de molta gent, han persistit quan en Joan Rodés va deixar d'estar-hi al front. El servei d'Hepatologia continua tenint prestigi arreu del món, la Associació Espanyola d'Hepatologia segueix funcionant tal com ho va planejar el Dr. Rodés, es segueixen donant beques i anys sabàtics a l'Hospital Clínic, l>IDIBAPS segueix actiu, i avui dia tothom està convençut de que no pot existir un hospital de nivell alt sense que faci recerca.

No faré menció dels molts honors i distincions que va rebre, catalanes, espanyoles i d'altres països. Necessitaria allargar massa aquesta intervenció, però si voldria

exposar-vos la meua interpretació de perquè en Rodés ha estat, sense cap dubte, el metge més important que hi ha hagut a Espanya en el darrer terç del segle XX, no únicament per la seva projecció personal de caràcter científic o acadèmic, sinó per la influència que va tenir entre els seus coetanis, i en les autoritats sanitàries catalanes i espanyoles del seu temps.

Les qualitats del Dr. Rodés, que tenia en grau màxim i foren determinants del seus èxits, eren en la meua opinió, les següents:

Lucidesa, es a dir saber el que es volia fer i com. En Joan aspirava sobre tot a contribuir en la millora de la qualitat de la medicina espanyola. Amb la seva sortida a l'estranger va comprovar la gran distància que hi havia en el terreny mèdic i científic entre Espanya i els països del nostre entorn, i d'aquí construir el seu projecte de vida: elevar el nivell de la ciència mèdica espanyola.

Pragmatisme. En Joan Rodés sempre actuava amb prudència, i es plantejava objectius a curt termini, que eren els que estava en condicions de poder aconseguir.

Tenacitat. Aquesta era una característica que en Joan Rodés tingué en grau màxim. Es proposava objectius a curt termini, però un darrere un altre, sense afluixar, ni desviar-se del camí traçat.

Sedució. El Dr. Rodés inspirava confiança per obtenir aliats i companys de viatge. Sabia evitar resistències en les persones que havia de convèncer per aconseguir el que volia.

Generositat. Aquesta és una virtut indispensable si un ha de liderar grups humans, i en Joan Rodés la tenia en un grau màxim. Ell era un home amb poques aspiracions materials. Ni diners, ni honors eren per ell elements de motivació. Sempre estigué disposat a compartir amb els seus companys de feina mèrits i distincions, i va ajudar a tothom que n'hagués tingut necessitat.

Ja sé que tots vostès el van conèixer, perquè va ser membre d'aquesta institució i que segurament coneixen perfectament la seva obra. No obstant, jo agraeixo la proposta que la junta d'aquesta Acadèmia em va fer de llegir aquest recordatori, perquè m'ha permès evocar tots els anys en que vaig col·laborar amb entusiasme en el projecte d'en Joan Rodés, que va ser el meu mentor i el meu amic.

Moltes gràcies.